

sredstvo pa mu bodi lasten vzgled. Ko bi učitelj ne svetil sam s svojim vzgledom v vseh gori naštetih lastnostih kot uzor, tedaj nikakor ne bi mogel privajati otrok k dostojnosti. Bilo bi celó nemoralično, od otrok terjati ono, na česar se sam ne ozira, in karati to, česar sam pregreša. Vse besede in vsi mrtvi zakoni brez vsemogočnega vzgleda nimajo nikake moči. Zato mora vsa osebnost in vsa vnanost vzgojiteljeva taka biti, da na otroka v blažilnem in vzbujalnem obziru vpliva. Že njegov nastop mora vzgojevati. Učitelj mora tedaj tudi pri vsem svojem ravnanji premisliti, da ga mnogo oči ostro opazuje in da mnogo bitij njegovo vedénje posnema. Vsaj je vender duša otročja slična čisti svitlobni ploči, na kateri odsevajo najmanjše poteze predpostavljenega predmeta. Otrok posnema večkrat vse posebnosti učiteljeve. Kako hoče učitelj otroke k spoštljivosti navajati, ako se sam ne more ponašati s to čednostjo; kako naj budí čut za milino in blagougodje, ako kaže v svojem obnašanji vedno le neolikano in robato stran; kako naj vzgojuje točnost, ako je sam len; kako naj napeljuje otroke, da se bodo udajali šolskemu in domačemu redu, ako sam postav ne izpolnjuje?

Prijaznost in resnost, priljudnost in strogost, materinska ljubezen in očetovsko strahovanje, postrežljivost in uljudnost, vse to mora se zlití v učitelju v harmonično celoto. Potem bode vladalo v šoli družinsko razmerje, kakor v kaki dobri in plemeniti rodbini; potem se bodo združili otroci v nerazrušljivo občestvo, v katerem bode zapovedoval in red vzdrževal učitelj kot oblažujoč činitelj. Še-le potem se bode družabno življenje v šoli kazalo v lepi, čisti podobi.

Neprilike kranjskih učiteljev.

(Dalje in konec.)

Najbolj pa se pritožujejo drugi, tretji in četrți učitelji na čveterorazrednicah na Kranjskem.

Na čveterorazrednicah, kjer je največ šolskih otrok, pridnih in lenih, dobro in slabo vzgojenih, sta pouk in vzgoja najtežavnejša. Vrh tega v te šole hodijo tudi otroci civilnega občinstva, kateri so potem namenjeni, da prestopijo v srednje šole. K temu pride še pouk v nemškem jeziku, kateri veliko truda prizadeva, pa ima malo uspeha. Te ljudske šole nahajajo se največ v krajih, kjer so c. k. okrajne sodnije, c. k. davkarije, c. k. notarijati, c. k. okrajna glavarstva in druga enaka oblastva. Ni torej čuda, da je v takih krajih tedaj živénje in stanovanje dražje, kar le zopet učitelj s svojo pičlo plačo najbolj čuti.

Kako li se more v takih razmerah tretji ali četrți učitelj s svojo skromno plačo pošteno preživeti? Naj obrača svojo plačo, kakor hoče, čedno in primerno oblečen mora vender le hoditi, ter svoj želodec zadovoljevati, če hoče, da pri težavnem delu ne opeša.

Naj si bode učitelj neoženjen ali oženjen, v obeh slučajih, ne more nikakor pošteno shajati. Postranskih zaslužkov ni, ker za vsako delo je že deset drugih, ki bi ga radi storili. — Poglejmo te učitelje še dalje!

Mej tem, ko ima nadučitelj z vsemi dohodki gotovo še enkrat toliko, mej tem ko imajo c. k. uradniki po tri- ali štirikrat toliko, kakor ti učitelji, in ko vsi ti bolj ali manj težko shajajo, kako naj li on svojih 32 do 36 gld. na mesec razdeli, da bode sebe in morda še družino svojo pošteno preživel? Ako pa je neoženjen, in če more hoditi v gostilnico, ali more terjati, da bi ga za toliko, kolikor on plačevati more, preživili? Komur so znane razmere na deželi v takih krajih, kjer je obilo uradnikov, pritrdil mi bode, da je revež tisti učitelj, kateri si mora v gostilnicah hrane iskati. V mestih je v tej zadevi vse drugače. Privatnih hiš, kjer bi učitelji stanovanje in hrane dobivali, pa ni. Vsak pisač

zasluži si na mesec več, vsak rednik ima toliko plače, da more pošteno živeti, in kakó prijetno in gospodinjstvo imajo vse drugo uredjeno; imajo prosto obleko, prosto stanovanje in vsi pa kuharico, katera jim po ceni tečno hrano kuha. Vsi drugi stanovi imajo boljšo plačo, kakor učitelj, le učitelj mora živeti se s 400 — 450 gld., ter mora zraven tega še plačevati 12 % v pokojninski zaklad, $\frac{1}{2}$ % za okrajno učiteljsko knjižnico, po več goldinarjev za kak pedagogični list, potem mora podpirati v kraji razna društva in si kupovati pedagogične in učne knjige itd. Kakó mu je vse to mogoče?

In kakšna prihodnost cvetè tem učiteljem?

Ako zna orglati, pomaga si na enorazrednice, kjer ima vsaj zraven enakega plačila postranski dohodek, drugače pa je navezan na svoje mesto, ter žalostno šteje dni svojega bivanja na sveti. Da je pri takih razmerah učitelju nemogoče, da bi napredoval v svoji stroki, je razvidno. Kakó bi tedaj veselo in zanimljivo poučeval v šoli učitelj, ki ima za vsakdanje potrebe toliko skrbí? Čveterorazrednice imajo mej drugim tudi namen, da mladino pripravljajo na daljno šolanje. In baš bi čveterorazrednice mogle biti vzgled ljudskim šolam! One naj bi bile popolne v pouku in v vzgoji. Zató pa potrebujejo čveterorazrednice spretnih, pridnih, korenito izobraženih ljudskih učiteljev; potrebujejo značajnih, neodvisnih mož, kateri le v blagor svojemu stanu in v blagor domovini svoje moči posveté, ki pa tudi v svoji stroki napredovati hočejo — v to pa ti zahtevajo, da se jim materialno stanje osiguri, da se jih obvaruje pred skromnim in zadušljivim uboštvo.

Ker že govorim o tem predmetu, ne morem si kaj, da ne bi omenil postave z 28. oktobra 1875. l., katera plačila ženskega učiteljskega osebja na ljudskih in meščanskih šolah enaka, kakor učiteljem, odmerja. V idealu vzemimo, ako je za moško osebo dohodek znašajoč 100 % dovolj, ali se ne umeva samo ob sebi, da bode imela ženska oseba, kateri pa zraven tega nikoli ni treba družine živiti, 80 % istega dohodka tudi dovolj! — Narobe, ako pa za žensko 80 % ni dovolj, da se jej mora 100 % dajati, ali ni samo ob sebi umevno, da bode istih 100 % za moškega premalo, da zahteva po vsaki pravici najmanj 120 — 140 % istega dohodka. Ne govorim pa o tej stvari dalje in občutljivo, ker to ni moj namen. S temi vrsticami hotel sem le dokazati, kakó slabo se godí tu pa tam učiteljstvu na Kranjskem, in da bi merodajni krogi vendar to uvideli ter mu zdatno pomagali.

Akoravno bodo o svojem času, ko se bodo napake v ljudskem šolstvu korenito popravljale, gotovo tudi *modus* imeli, kakó bodo to izvršili, si jaz za danes samo to omenjati upam: ako ljudskim učiteljem na enorazrednicah za uradno poslovanje dajo opravičnine 30 — 36 gld. na leto, naj potem §. 39. novele z 9. marca 1879. l. prenaredijo v toliko, da bodo 16 — 19 % učiteljskih služeb v prvem razredu, 28 ali 27 % potem vsakih treh ostalih učiteljskih služeb. S tem se bodo mogli zadovoljiti Kraški učitelji in pa učitelji na čveterorazrednicah, kateri naj bi imeli vsi po 600 gld. letne plače.

Gotovo je, da s tem dežela novo breme prevzame, ker tako povišanje bi stalo mnogo denarjev; pomisliti pa je, da so druge dežele to užé storile in drugod varčneje ravnale, da so prav spoznale, da je ta denar najbolje obrestovan in da najlepši sad donaša.

Knjiga Slovénka

v

XVIII. veku.

XLV. Jožef Skrinjar (Schkriner, Skrinar) r. v Ljubljani, kaplanaril po deželi, bil župnik v Dolu, pri D. M. Oznanjenji v Ljubljani, naposled v Gorjah, kjer je umrl